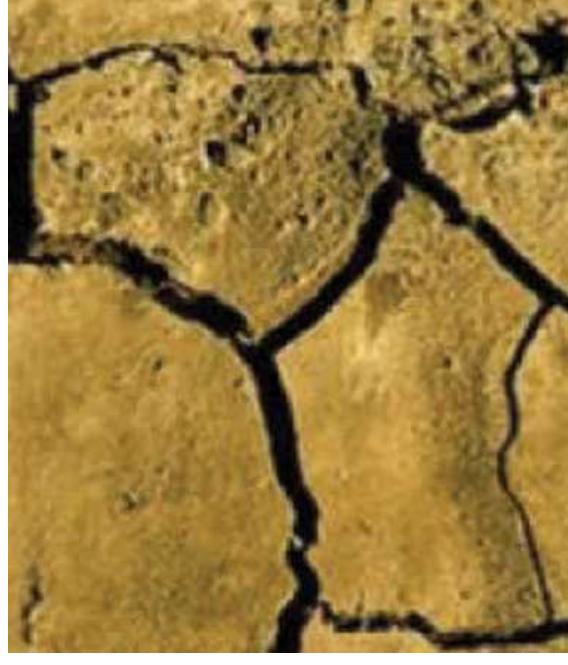

कंपावकी दुष्काळाच्या झळा

दुष्काळामुळे होरपल महाराष्ट्राच्या पाचवीला पुजलेली आहे.

तीन वर्षांपूर्वी ओळ्या दुष्काळाची मागणी करण्याचा राज्याचा

काही भाग आता 'एल निनो'च्या परिणामामुळे दुष्काळाच्या

छायेत आहे. वरुणगाजने पाठ फिरवत्याने जून कारडा गेला.

जुलैमध्ये त्यातल्या त्यात बरा आणि ॲगस्ट, संटेंबर अशा

दोन्हीही महिन्यात नीचवीकी पाऊसमान असे कूरूण यावर्षीच्या

पावसाळ्याचे ढोबळ चिऱ आहे. पतेचा पाऊस राज्यातील

काही भागांना दिलासा देत, जलसंचयन करत जातो. यावेळी

त्यानेही दिलासा दिलेला नाही. खरिपाचा हंगाम संपत आला

आहे, बहुतांश ठिकाणी सरासरीच्या वीस-पंचवीस टक्के

पिकांच्या उत्पादनात तुर आहे. मराठवाडा, विर्दंत तसेच

खानदेश्याचा काही भागांत दुबार पेरिणा करूनही शेतकऱ्यांच्या

पदरी निराशा आहे. थोडक्यात, यावर्षी महाराष्ट्राच्या दुष्काळाच्या

अरीष्टाला तोंड देण्यासाठी सज्ज राहावे लागेल. पुढे जिल्हातील

सात आणि सांगली, जालना व सोलापूर या जिल्हातील

प्रत्येकी पाच तालुके यांच्यासह राज्यातील सुमारे चालीस

तालुके दुष्काळासारख्या टंचाईला आणि परिस्थितीला तोंड

देत आहेत. राज्याचा मदत व पुरवर्सन विभाग आणि पाठोपाठ

कृषी विभाग यांनी त्या तालुक्यांना दुष्काळी जाहीर करण्यासाठीची कागदोपत्री कायवाही चालवती आहे. येत्या

काही दिवसांत तसी घोषणाही कदाचित होईल. तथापि, या

चारीस तालुक्यांच्यावाय राज्यातील अन्य १९४ तालुकेही

दुष्काळासु दिस्तीला तोंड देत आहेत. आकारी काळात पाऊसमान

किती राहील, याचा अंदाज सध्यातील लावणी

अशक्य आहे. सिंचनाच्या अपुन्या सुविधा आणि ठंडीचे

प्रमाणही जेमत राहिल्यास रखिल्याचा बाब फुसका ठरू शकतो.

तसेच आल्यास राज्यातील शेती व शेतकऱ्यांच्या दैनंदिन जीवनावर

विपरित आणि दूरागामी परिणाम होतील. विशेषत: सातायाने

दुष्काळी दिस्तीला तोंड देण्याचा माराठवाडा, विदर्भसारख्या

भागात मुळातच विविध समस्यांनी हवालदिल शेतकऱ्यांच्या

दैनेत भर पडेल. एवढेच नव्हे तर ज्या शेतीने गेली काही वर्षे

ढोबळ उत्पादनात मोलाची भर घातली, त्याच शेतीउद्योगाला

मदतीचा हात देण्यासाठी सरकारी यंत्रणाला सज्जता करावी

लागेल. दुष्काळाव जाहीर होणे म्हणजे सरकारी तिजोरी खुली

करणे. दुष्काळावाबत चे निकष वेळोवेळी सुधारित झाले

आहेत. वैसेवारी, पाऊसमान, पेरिणाखाली क्षेत्र आणि

प्रत्यक्षात आलेले पीक अशा कितीरी निकषांच्या

मोजपूर्वी दुष्काळावाचे शिकायोंतर होईल. त्यामुळे किमान

शेतकऱ्यांकडे कंजवसुलीचा तगाडा लागणार नाही, कंजांची

फेरचना होईल, त्याच्या मुलांना शूलकापासिस हळत असेही

मिळतील, रोजगार हीपीचे निकष शिथिल होतील. परंतु एवढे

करूनही त्याच्या सामाजिक आणि आर्थिक व्यवहाराची

विस्कलेली घडी पूर्वपदवर येईल, असे नाही. त्यासे खासगी

सावकाराकडून कर्ज, उचल घेतलेली असेते. कृषीनिविष्टा

विक्रेताकडून शेतीपूक साहित्य घेतलेली असत. अशा कितीरी

बाबींची पूरता हा मोठा प्रश्न आहे. त्यामुळे सरकारने

दुष्काळावाबत पाहणी करणे, कागदोपत्री बाबींची पूरता

करणे असे सोपस्कार पार पाइल वेळावारीपूर्वी त्याची घोषणा

करावी. त्याचाबोर तोंडावर असलेला रब्बी हंगाम लक्षात

घेण्या त्यासाठी बी-व्यापणे, खेते, किंवाळकाशके, तणाशके

यांचा पुरवार, त्याचे वितरण करून दुष्काळासु दिस्तीला

तोंड देण्याचा शेतकऱ्याला चीकीतीपूलीकडे जाऊन मदतीचा

हात देता येईल का, हे पाहण्याची गरज आहे. पाणी आणि

चारा यांचा मुबलक पुरवार आगायाचा असतो. भूजलपातळी

नीचांकी स्तराकडे नियाली आहे. त्यामुळे पायावरून संधर्य

तापू लागल्याची चिन्हे आहेत. पिण्यासाठी, औद्योगिक आणि

शेती यांच्यासाठीच्या पाणीवाटाचे नियोजन आणि कार्यवाही

हा आगामी काळात काळीचा मुदा होणार आहे. पाण्यासाठी

वणवण आणि टॅक्टरीची घारर डिसेंसेपरासून वाढू लागेल.

शहरांकडे येणारा लोंदा नवनव्या समया घेऊ येतो. हे पारंपरिक

वित्र बदलण्याची साठी यांच्याचे करावात. चाराचालवापांच्या

उभारीचे नियोजन करावे. उसाच्या दारासाठी शेतकीरी संधंटना

आक्रमक पवित्रा घेत आहेत. तथापि, उत्तराचा तडाखा,

पाणीपुरवाराच्या मर्यादा, उसाची तोंड आर्द्धेच उत्पादनावर

विपरित परिणाम होईल. वर्ष-दोन वर्षांपूर्वी जुनपर्यंत हंगाम

चालवावे लागेत होते, यावेळी ते विहीत वेळेआधी गुडाळावे

लागतील, अशी चिन्हे आहेत. फळवागायतीतील आधारी

टिकवणे हेतीही आवाहनात्मक असेल. त्याची वित्रांची

इच्छा जावीली तरी जावीली चिन्हे आहेत. ज्ञानापूर्वक

दुष्काळावाची इच्छा आहे. आगामी वर्ष लोकसभा

विधानसभासंघ स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकींनी

दृव्यांची नियेल. अशावेळी ग्रामीण

जनतेच्या वित्रांची नियोजने त्यांची असत. राज्यकर्त्यांच्या

जावीली तरी जावीली चिन्हे आहेत. ज्ञानापूर्वक

दुष्काळावाची इच्छा आहे. आगामी वर्ष लोकसभा

विधानसभासंघ स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकींनी

दृव्यांची नियेल. अशावेळी ग्रामीण

जनतेच्या वित्रांची नियोजने त्यांची असत. राज्यकर्त्यांच्या

जावीली तरी जावीली चिन्हे आहेत. ज्ञानापूर्वक

दुष्काळावाची इच्छा आहे. आगामी वर्ष लोकसभा

विधानसभासंघ स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकींनी

दृव्यांची नियेल. अशावेळी ग्रामीण

जनतेच्या वित्रांची नियोजने त्यांची असत. राज्यकर्त्यांच्या

जावीली तरी जावीली चिन्हे आहेत. ज्ञानापूर्वक

दुष्काळावाची इच्छा आहे. आगामी वर्ष लोकसभा

विधानसभासंघ स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकींनी

दृव्यांची नियेल. अशावेळी ग्रामीण

जनतेच्या वित्रांची नियोजने त्यांची असत. राज्यकर्त्यांच्या

जावीली तरी जावीली चिन्हे आहेत. ज्ञानापूर्वक

दुष्काळावाची इच्छा आहे. आगामी वर्ष लोकसभा

विधानसभासंघ स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकींनी

दृव्यांच

सह्याद्रीचा राखणदार

हंसराज अहीर व तालुका प्रशासनाच्या मध्यस्थीने परसोड्यातील आमरण उपोषण मागे

चंद्रपूर । प्रतिनिधि

परसोडा लिज क्षेत्रातील शेतकऱ्यांच्या न्याय मागणीची आरसीसीपीएल कंपनीद्वारा अवहेलना होत आहे ही वस्तुस्थिती आहे. पेसा कायद्याचे सन्हासपणे उल्ळंघन होत आहे. यापरीसरातील जमिनीचे सरसकट अधिग्रहण व्हावे अशी प्रमुख मागणी असतांना दलालांकरवी जमिनी घेवून कमिशनबाजीच्या माध्यमातून त्या कंपनीला विकल्या जात आहेत. हा या लिज क्षेत्रातील शेतकऱ्यांवर अन्याय असल्याने या प्रमुख मागणीसह अन्य महत्वपूर्ण मागण्यांसाठी नेमीचंद काटकर यांनी बेमुद्दत अन्तर्भूत आमरण उपोषण दि. १६ ऑक्टोबर पासुन सुरु केले होते. या आंदोलनाची दखल घेवून दि. ०२ नोव्हे. २०२३ रोजी जोपर्यंत सरसकट अधिग्रहणाचा निर्णय होत नाही तोपर्यंत उत्खनन थांबविष्याचा निर्णय जिल्हाप्रशासनाने घेतल्याने हे उपोषण हंसराज अहीर यांच्या पुढाकाराने मारे घेण्यात आले असले तरी जोपर्यंत लोकांच्या मर्जीनुसार निर्णय होणार नाही तोपर्यंत हा लढा कायम राहील इथल्या मागासवर्गीय, दलित, आदिवासी शेतकऱ्यांच्या सोबत राहील त्यांना न्याय मिळेपर्यंत संघर्षाची भूमिका कायम राहील असे आश्वासन राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगाचे अध्यक्ष तथा पूर्व केंद्रीय गृह राज्यमंत्री हंसराज अहीर

आयोगाला अप्राप्त आहे. आता परसोडा चुनखडी लिज क्षेत्रातील मागासवर्गीय व अन्य शेतकऱ्यांच्या या प्रलंबित प्रश्नाला घेवून आयोग येत्या १५ दिवसात पुढील सुनावणी नागपूर विभागीय कायालियात आयुक्त, जिल्हाधिकारी, मायनिंग अधिकारी, आयोगाचे अधिकारी व सर्व संबंधितांच्या उपस्थितीमध्ये घेणार असुन यामध्ये एकमुस्त ७५६, १४ हेक्टर जमिनीच्या अधिग्रहणाचा सर्वसमंतीने निर्णय घेतला जाईल तसेन न झाल्यास मायनिंग सुरु करण्याविषयी जिल्हाधिकारी न्यायोचित निर्णय घेतील असे सांगतांनाच अहीर यांनी याबाबत प्रयत्न करण्याचे यावेळी उपस्थित शेतकऱ्यांशी चर्चा करतांना स्पष्ट केले. लिज क्षेत्रातील शेतकऱ्यांची सरसकट शेतजमिनींच्या अधिग्रहणाची मागणी असतांना कंपनी १५ ते ३० वर्षांपर्यंत टप्याटप्याने अधिग्रहण करण्याची भूमिका स्वीकारत असेल तर ती संयुक्तिक नसुन शेतकऱ्यांच्या भावनांशी कंपनी प्रबंधनाने खेडू नये असेही हंसराज अहीर म्हणाले. या प्रकरणात जमिन अधिग्रहणाबरोबरच रोजगार, रस्ते, प्रदूषण व इतरही अनेक प्रश्न असल्याने यासंदर्भात समापचाराने प्रश्न मार्गी लागावा अशी आपली भूमिका असल्याचेही ते म्हणाले.

गिमाटेक्स वणी युनिट येथे ई. एस.आय.सी.अधिकाऱ्यांची भेट कामगारांना जास्तीतजास्त सुविधा देण्याचे कंपनी व्यवस्थापनाला आवाहन

हिंगणघाट | प्रतिनिधि

इ.एस.आय.सी. हिंगण्याठ शाखेचे अधिकारी निरज साखरकर यांनी गिमाटेक्स वणी युनिट येथे भेट देऊन गिमाटेक्स व्यवस्थापनाला कंपनी कामगारांना ई.एस.आय.सी अंतर्गत येणाऱ्या सर्व सुविधा देण्याचे निर्देश दिले.

दि. २ नोव्हेंबर रोजी आयोजित बैठकित याविषयी
आढावा घेतला, यावेळी कंपनी व्यवस्थापक शकीर

पठाण, वरीछ व्यवस्थापक चंदनसिंग झाला
उपव्यवस्थापक जुमडे इत्यादी मान्यवर
उपस्थित होते. या बैठकीत वर्धा जिल्हा सुरी
मिल मजदूर संघटनेचे प्रतिनिधी म्हणून
सरचिटणीस पाडुरंग बालपांडे, दामोदर
देशमुख, विजय थुल, दिवाकर बरबटकर, राकेश
तराळ, श्रावण थुटे, राहुल देशमुख इत्यादी
मान्यवर उपस्थित होते.

कुणबी नोंदी सादर करण्यासाठी जिल्हानिहाय समन्वय अधिकारी व विशेष कक्षाची स्थापना

कुणबी नोंदीचे अभिलेख सादर करा- विभागीय आयुक्त

नागपूर । प्रतिनिधी

कुणबी नोंदीचे अभिलेख सादर करण्यासाठी विभागीय आयुक्त विजयलक्ष्मी बिदरी यांनी आज विभागीय समन्वय अधिकाऱ्याची नेमणूक केली आहे. तसेच जिल्हानिहाय समन्वय अधिकारी व विशेष कक्षाची स्थापना करण्यात आली आहे. मराठा समाजातील ज्या व्यक्तींकडे कुणबी नोंदीचे अभिलेख अथवा पुरावे असतील त्यांनी संबंधित जिल्हा समन्वय अधिकारी यांचेकडे ते सादर करण्याचे आवाहन, विभागीय आयुक्त यांनी केले आहे. मराठा समाजातील व्यक्तींना मराठा-कुणबी, कुणबी-मराठा जातीचे जात प्रमाणपत्र देण्यासंदर्भात कार्यपद्धती विहीत करण्यासाठी मा.न्यायमूर्ती संदीप शिंदे (निवृत) यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्यात आली आहे. या पार्श्वभूमीवर राज्यात मराठा समाजातील व्यक्तींकडे असलेल्या कुणबी नोंदीचे अभिलेख जमा करण्यासंदर्भात मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांनी आज दृकशाब्द माध्यमाद्वारे सर्व विभागीय आयुक्त आणि जिल्हाधिकाऱ्यांची बैठक घेवून निर्देश दिले. त्यानुसार नागपूर विभागासाठी विभागीय समन्वय अधिकारी म्हणून उपायुक्त (सामान्य) प्रदीप कुलकर्णी यांची नेमणूक करण्यात आली आहे. जिल्हा समन्वय अधिकाऱ्यांची नेमणूकही करण्यात आली आहे. यानुसार नागपूर जिल्हासाठी निवासी उपजिल्हाधिकारी सुभाष चौधरी, भंडारा जिल्हासाठी भूसंपादन अधिकारी आकाश अवतारे, चंद्रपूर जिल्हासाठी निवासी उपजिल्हाधिकारी संजय पवार, गोंदिया जिल्हासाठी जिल्हा पुरवठा अधिकारी प्रकाश पाटील, गडचिरोली जिल्हासाठी निवासी उपजिल्हाधिकारी सुनिल सूर्यवंशी आणि वर्धा जिल्हासाठी जिल्हा पुनर्वसन अधिकारी अंजली मरोड यांची जिल्हा समन्वय अधिकारी म्हणून नेमणूक करण्यात आली आहे. जिल्हानिहाय विशेष कक्षांची स्थापनाही करण्यात आली आहे. ज्या मराठा व्यक्तींकडे कुणबी नोंदी असतील त्यांनी संबंधित जिल्हा समन्वय अधिकारी किंवा विशेष कक्षाकडे कार्यालयीन वेळेत असे अभिलेख सादर करावे, असे आवाहन विभागीय आयुक्तांनी केले आहे.

भोसे येथे आढळले कुणबी जातीचे पुरावे

त्याची पडताळणी करण्याचे काम सुरु आहे. त्यानंतर अधिकृत आकडा समजून येईल असे प्रा. तळेकर यांनी सांगितले. यावेळी त्याचे सोबत अजय जाधव, विकास गावंधरे, बापूराव तळेकर पांडुरंग सुखवसे आदि उपस्थित होते. संपूर्ण महाराष्ट्रातील मराठा समाजाला सरसकट कुण्बी जातीचे दाखले मिळवेत ही मनोज जरांगे-पाटील यांनी केलेली मागणी रास्त असून त्या मागणीला आता अधिक बळ मिळाले आहे. यासाठी मराठा समाजातील नागरिकांनी

शाळेतील दाखले १९०० च्या दरम्यानचे दाखले, त्याच दरम्यानचे खेरेदी विक्री दस्त, जन्ममृत्यूची नोंद, स्कीमचे उतारे आदी कागदपत्रांची पडताळणी करावी. यामध्ये निश्चितपणे कुणबी जातीचा उल्लेख असलेल्या नोंदी सापडतील, असे सांगून या सारख पुरावे आम्ही संपूर्ण जिल्ह्यातील जुऱ्या शाळेमधील दमरांची पाहणी करून गोळा करण्यास सुरवात केली असल्याचे श्री. तळेकर यांनी सांगितले.

महावितरणचे रमेश शिंदेना विश्वकर्मा गुणवंत कामगार पुरस्कार

छत्रपती संभाजीनगर-महावितरणच्या छत्रपती संभाजीनगर परिमंडलातील कर्मचारी रमेश काकासाहेब शिंदे यांना महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळातर्फे विश्वकर्मा गुणवंत कामगार पुरस्कार महाराष्ट्राचे राज्यपाल रमेश बैस यांच्या हस्ते मुंबईत एक खास समारंभात प्रदान करण्यात आला.

यावेळी कामगारमंत्री डॉ. सुरेश खाडे, शिक्षणमंत्री दीपक केसरकर, प्रधान सचिव (कामगार) विनिता वेद-सिंघल, कामगार कल्याण आयुक्त रविराज इळवे यांची प्रमुख उपस्थिती होती. राख्य २५ हजार रुपये, मानपत्र, स्मृतीचिन्ह व पदक असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे. शिंदे यांनी आई लीलाबाई, वडील काकासाहेब व पत्नी सुनीता यांच्यासह हा पुरस्कार स्वीकारला. महावितरणमध्ये २०११ पासून काम करणारे शिंदे सध्या हिवरा ३३ केव्ही उपकेंद्रात यंत्रचालक म्हणून कार्यरत आहेत. महावितरणमधील उत्कृष्ट तांत्रिक कामांसोबतच सामाजिक, सांस्कृतिक योगदानाबद्दल त्यांना हा पुरस्कार देण्यात आला. ते छत्रपती संभाजीनगर

तालुक्यातील वाहेगाव देमणी येथील रहिवासी आहेत. महाविद्यालयीन स्तरावर आपल्या अभिनव कौशल्याने विविध युक्त महोत्सव, राष्ट्रीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धा गाजवणाऱ्या शिंदेनी महावितरणसह कामगार नाट्य स्पर्धा व राज्य नाट्य स्पर्धातही विविध पारितोषिके पटकावलेली आहेत. उक्तृष्ट व्याख्याता, निवेदक, सूत्रसंचालक असलेल्या शिंदेंचे 'उद्योगाचा कणा : कामगार आणि वास्तव' हे पुस्तक प्रकाशित झालेले असून. कवितासंग्रह प्रकाशनाच्या वाटेवर आहे. कामगार चळवळीतही ते सक्रीय आहेत. याआधी शिंदे यांना फेब्रुवारी २०२३ मध्ये मिरज येथे झालेल्या कामगार साहित्य संमेलनात कामगार कल्याण मंडळातर्फे वैचारिक लेखन व काव्य लेखनासाठी राज्यस्तरीय साहित्य पुरस्कार प्रदान करण्यात आलेला आहे. तसेच १ मे २०२३ रोजी महावितरणच्या परिमंडल कार्यालयातर्फे त्यांना सहव्यवस्थापकीय संचालकांच्या हस्ते विशेष गुणगौरव पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. गतवर्षी महावितरणतर्फे त्यांना उत्कृष्ट तांत्रिक कामगार पुरस्कारही मिळालेला आहे.

एसटी बस सेवा पूर्ववत झाल्याने प्रवाशांमधून समाधान

त्यामुळे श्री विठ्ठल दर्शनासाठी एसटी बसने पंढरपूर मध्ये आलेले भाविक बस स्थानकामध्ये अडकून पडले होते. मात्र आता मराठा आंदोलन मार्गे घेण्यात आल्याने एस टी महामंडळाने आपली बस सेवा पूर्ववत सुरु केली आहे. ऐन दिवाळीच्या तोंडावर एसटी सेवा सुरक्षित झाल्यामुळे प्रवाशामधून समाधान व्यक्त होत आहे. मार्गील तीन दिवसांमध्ये एसटी बसेसच्या अनेक फेच्या रद्द झाल्यामुळे एसटी महामंडळाला मोठा आर्थिक फटका बसला आहे. मात्र आता मराठा आंदोलन मार्गे घेतल्याने शुक्रवारपासून एसटी सेवा पूर्ववत सुरु झाली आहे. आम्ही मार्गील शनिवारी नागपूरहन पंढरपूला श्री विठ्ठलाच्या दर्शनासाठी आलौ होतो. मात्र एसटी बस सेवा बंद असल्यामुळे पंढरपूर मध्येच अडकून पडलो होते. आज बस सेवा सुरु झाल्यामुळे परतीच्या प्रवासाला निघालो आहोत.

तब्बल ३५ लाखांची निविदा; ‘शासन आपल्या
दारी’वर जिल्हा प्रशासनाची उधळपट्टी

उपक्रमावर सरकार करत असलेला खर्च मात्र प्रचंड असल्याचे दिसून येते आहे. 'शासन आपल्या दारी' हा कार्यक्रम घेण्यासाठी सार्वजनिक बांधकाम विभागांतर्गत विद्युत विभागाचे कार्यकारी अभियंता यांनी ऑनलाईन टेंडर जारी केले आहे. २६ ऑक्टोबर ते २ नोव्हेंबर या कालावधीत हे टेंडर भरण्याची मुदत आहे ६ नोव्हेंबर रोजी ही निविदा उघडण्यात

येणार आहे. या निविदेसाठी फक्त बांधकाम विभागातील ठेकेदारालाच मान्य करण्यात आले आहे. हे यातील विशेष बाब दिसून येते. सध्या जिल्ह्यात दुष्काळी परिस्थिती आहे. सरासरीच्या ४० ते ४५ टक्के पाऊस यंदा कमी झाला आहे. जिल्ह्यात पाच तालुक्यांपर्यंत टंचाईची परिस्थिती सरकारने जाहीर केली आहे. शेतकऱ्यांना मदत करताना शासनाच्या तिजोरीत खड्डखाट असल्याचे सांगितले जात आहे. तरी अशा कार्यक्रमावर स्क्रीन व स्पीकरसाठी ३५ लाखांची उधळपट्टी करण्यात येत असल्याचे पाहून शेतकऱ्यांतून संताप व्यक्त करण्यात येत आहे. अशा कार्यक्रमावर उधळपट्टी करण्याएवजी शेतकऱ्यांना मदत करण्यात यावी, अशी मागणी होत आहे.